

УДК 656. 338. 12

UDC 656. 338. 12

ВПРОВАДЖЕННЯ ХАРТІЇ ЯКОСТІ, ЯК ІНСТРУМЕНТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ НА РИНКУ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Волинець Л.М., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

THE IMPLEMENTATION OF QUALITY CHARTER AS A TOOL TO INCREASE THE EFFICIENCY OF LOGISTICS SERVICES IN THE INTERNATIONAL TRANSPORT MARKET

Volynets L.M., PhD, National Transport University, Kyiv, Ukraine

ВНЕДРЕНИЕ ХАРТИИ КАЧЕСТВА, КАК ИНСТРУМЕНТА ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ УСЛУГ НА РЫНКЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ПЕРЕВОЗОК

Вольнец Л.Н., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми. Економічна криза в сфері міжнародних перевезень, як і в інших галузях, є здебільшого наслідком намагання створити у стислі терміни самостійну національну маршрутну систему, в межах якої значна кількість транспортних підприємств та перевізників сьогодні не в змозі ефективно функціонувати, що перешкоджає формуванню спільного ринкового простору.

Здійснення міжнародних перевезень за участю будь-якої держави забезпечує матеріальну складову комунікативної системи суспільства, оскільки транспортом користується практично все населення й усі суб'єкти господарювання [4]. Особливістю міжнародних перевезень є те, що вони сполучають окремі регіони держав, утворюючи єдиний світовий політико-економічний простір [2].

За сучасних умов вітчизняної економіки ринок транспортно-логістичних послуг знаходиться у стані формування. В той час як у світі даний ринок активно розвивається. Україна має значний транспортний та інфраструктурний потенціал, який не використовується у повній мірі. Вигідне географічне положення України, її позиції як держави-транзитера між сходом та заходом вимагає необхідних заходів для утримання досягнутих позицій на ринку міжнародних перевезень та подальшого збільшення вантажопотоків. Одним з важливих напрямів є розвиток транспортної системи країни, як в цілому, так і по окремих видах транспорту [3].

Підставою для розробки основних напрямів розвитку ринку міжнародних автотранспортних послуг стала необхідність стимулювання процесів інтеграції та координації діяльності компетентних органів державного управління в галузі автомобільного транспорту.

Актуальне питання розвитку логістичних послуг на ринку міжнародних вантажних автомобільних перевезень на європейському континенті потребує особливої уваги. Так як на даний час, гостро постає питання, щодо імплементації Хартії Якості міжнародних вантажних автомобільних перевезень в рамках багатосторонньої квоти Європейської конференції Міністрів транспорту (ЄКМТ). Метою якої являється встановлення найвищих стандартів до здійснення міжнародних автомобільних перевезень в Європі та гармонізацію вітчизняного законодавства до європейських норм.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

Важливе значення для дослідження проблем та перспектив розвитку логістичних послуг на ринку міжнародних перевезень мають наукові праці провідних вітчизняних та закордонних науковців, зокрема: Б.А. Анікін, Д.Дж. Бауерсокс, А.І. Воркут, Т.А. Воркут, А.М. Гаджинський, Т.О. Колодязєва, С. В. Крикавський, Р.Р.Ларіна, П.Р.Левковець, В.С. Лукинський, Л.Б. Миротин, Ю.М. Неруш, О.М. Тридід, Чухрай Н.І.

Метою статті є дослідження проблем та перспектив розвитку логістичних послуг на ринку міжнародних перевезень.

Виклад основного матеріалу.

Європейську конференцію міністрів транспорту (ЄКМТ) було створено на основі Протоколу про Європейську конференцію міністрів транспорту, який було підписано у Брюсселі 17 жовтня 1953

року (згідно з Декларацією, що прийнята Радою Міністрів ЄКМТ на сесії, яка відбулася в Дубліні 17-18 травня 2006 року, ЄКМТ перетворено у Міжнародний транспортний форум (МТФ) [7]. Міжнародний транспортний форум - це міжурядова організація, що входить до складу Організації економічного співробітництва та розвитку, є майданчиком для зустрічей на вищому рівні в сфері транспорту і логістики, продовжувачем Європейської конференції міністрів транспорту.

Цілями ЄКМТ є:

- а) прийняття заходів для ефективного використання та раціонального розвитку внутрішнього європейського транспорту, що має міжнародне значення;
- б) координація та стимулювання діяльності організацій, які займаються внутрішнім європейським транспортом, з урахуванням діяльності у цій галузі національних органів країн-членів.

Для досягнення зазначених цілей ЄКМТ вивчає загальні положення та окремі проблеми внутрішнього європейського транспорту і виробляє рекомендації у цій галузі державам-членам і міжнародним організаціям, що займаються питаннями транспорту [1].

У міжнародному транспортному форумі беруть участь понад 40 країн: Албанія, Вірменія, Австрія, Азербайджан, Білорусь, Бельгія, Боснія і Герцеговина, Болгарія, Хорватія, Чеська Республіка, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Македонія, Грузія, Німеччина, Греція, Угорщина, Ірландія, Італія, Латвія, Ліхтенштейн, Литва, Люксембург, Мальта, Молдова, Нідерланди, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Російська Федерація, Сербія і Чорногорія, Республіка Словаччина, Словенія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Туреччина, Великобританія і Україна [6].

Органи ЄКМТ: Рада Міністрів, Комітет заступників, Адміністративний секретаріат, спеціалізовані комітети та робочі групи (постійний та тимчасові). ЄКМТ займається питаннями стандартизації транспортних засобів, здійснює активну діяльність із забезпечення безпеки автомобільного, залізничного, водного транспорту. З початку 60-х років ЄКМТ розробляє загальні принципи єдиної політики держав-членів у галузі транспорту. Крім того, ЄКМТ займається розвитком головних напрямків логістичних послуг мережі західноєвропейських комунікацій, комбінованих перевезень, визначенням багатосторонніх квот країн-учасниць у вантажних перевезеннях тощо [8].

Багатосторонні квоти ЄКМТ. З моменту створення в 1953 році, Європейська конференція міністрів транспорту постійно намагалася сприяти розвитку міжнародного наземного транспорту та об'єднанню зв'язаних з цим ринків. Система квот багатосторонніх дозволів на перевезення була введена в дію 1 січня 1974 року після трьохрічного випробувального терміну. Вона розглядалася Радою Міністрів як практичний крок до поступової лібералізації автомобільних вантажних перевезень, оскільки вона забезпечує доступ до Європейського ринку. Лібералізація автомобільних вантажних перевезень може бути досягнута тільки спільними зусиллями країн-членів з гармонізації умов конкуренції як між автомобільними перевізниками різних країн, так і між різними видами транспорту [7].

Дозвільні документи Європейської Конференції Міністрів Транспорту розподіляють на конкурсних засадах з урахуванням рівня безпеки руху й екологічної безпеки транспортних засобів, запроваджених у європейських країнах, ефективності їх використання.

Порядок проведення конкурсу та видачі дозвільних документів Європейської Конференції Міністрів Транспорту визначає центральний орган виконавчої влади з питань автомобільного транспорту.

У зв'язку з підписанням Хартії Якості в травні 2015 року в м. Лейпциг (ФРН) Україна, як країна-учасниця, взяла на себе зобов'язання щодо приведення вітчизняного законодавства відповідно до європейських стандартів, котрі чітко прописані в документі.

Хартія Якості - важливий інструмент політики, її прийняття однозначне свідчення політичної прихильності, забезпечення на загальноєвропейському рівні міжнародних автомобільних перевезень найвищої якості, а для її ефективного виконання на національних рівнях, і зокрема в країнах, які не перебувають в ЄС.

Міністерством інфраструктури України, як виконавчим органом центральної влади, котрий формує та реалізує політику в сфері транспорту, розроблено і подано до Верховної Ради України Проект Закону України «Про приведення законодавства України у сфері автомобільного транспорту у відповідність з актами Європейського Союзу».

Проект акта спрямований на вдосконалення законодавчого врегулювання ринку логістичних послуг автомобільного транспорту в Україні, задоволення потреб суспільства й економіки у перевезенні пасажирів та вантажів, безпеки перевезень, ефективного споживання ресурсів та

зменшення техногенного впливу автомобільних транспортних засобів шляхом адаптації норм законодавства України до норм актів ЄС [5].

Нещодавно, в рамках Міжнародного транспортного форуму учасники саміту обговорювали питання підвищеної стійкості транспортної системи до зовнішніх чинників і її екологічної стійкості, сприяння розвитку глобальної торгівлі і транспорту, інновацій на транспорті, шляхи оптимізації безпечного переміщення пасажирів і вантажу на основі доступних технологій.

Безумовно, основним заходом саміту МТФ стало обговорення, щодо прийняття Хартії якості міжнародних автомобільних вантажних перевезень в системі багатосторонньої квоти ЄКМТ.

Головним завданням Хартії якості є створення рівних умов для роботи на ринку країн МТФ / ЄКМТ, а також підвищення вимог до країн третьої групи.

Тому, першочергової уваги потребують логістичні послуг на ринку міжнародних вантажних автомобільних перевезень.

Адже, у 2017 році закінчиться дія трирічного мораторію на зміну базових квот для країн учасниць та умов виконання перевезень по багаторазових дозволах ЄКМТ.

Починаючи з 1 січня 2018 року буде запроваджений новий механізм розподілу базових квот серед країн-учасниць ЄКМТ. Зокрема країни, що підписали Хартію Якості та підтвердили еквівалентність законодавства своїх країн положенням Хартії Якості повинні отримати певний бонус за виконану роботу.

Такими бонусами можуть бути збільшення базових квот для країни-учасниці або зняття існуючих обмежень щодо використання існуючих квот в майбутньому.

Також, важливим є питання, активізації роботи безпосередньо у Секретаріаті ЄКМТ щодо отримання реальних «бонусів» від впровадження Хартії Якості. В першу чергу необхідно зосередити увагу на скасуванні існуючих обмежень, а саме:

- правило 3+2 (після трьох перевезень поза країною-реєстрації транспортний засіб повинен повернутися додому);

- правило першої поїздки з вантажем (кожен перший виїзд з країни-реєстрації транспортного засобу повинен відбуватися лише з вантажем);

- чисельні обмеження використання базових квот в Австрії, Греції, Італії, Росії та Угорщині (з 3 455 дозволів ЄКМТ у 2017 році лише 96 дійсні для перевезення в Австрію, 90 – в Грецію, 300 – в Італію, 160 – в Росію та 1 660 – в Угорщину) [6].

Навіть за умови сталості базової квоти для українських перевізників, відміна обмежень дозволить збільшити кількість перевезень, зменшити порожній пробіг транспортних засобів заощадити дефіцитні разові дозволи до таких країн, як Австрія, Греція, Італія, Росія та Угорщина.

Проведений аналіз дає змогу виділити невідкладні завдання, щодо підвищення ефективності логістичних послуг на ринку міжнародних перевезень:

1. Направити всі необхідні зусилля для прийняття нормативних документів, які дозволять виконати вимоги Хартії Якості, зокрема Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері автомобільного транспорту з метою приведення їх у відповідність з актами Європейського Союзу» або його аналогів, які знаходяться в стадії розробки.

2. Компетентний органам виконавчої влади активно співпрацювати з секретаріатом МТФ щодо підтримки системи багатосторонніх дозволів ЄКМТ і зокрема:

- скасування діючих обмежень на використання дозволів ЄКМТ;

- розробку нового механізму розподілу базових квот серед краї-учасниць системи багатосторонніх дозволів ЄКМТ з урахуванням специфіки країн, які не входять до складу ЄС;

- визначити стратегічні напрямки роботи секретаріату МТФ і Генерального секретаря з країнами – учасницями, які не входять до складу ЄС.

Крім того для виконання положень Хартії Якості необхідно в першу чергу зосередити зусилля на імплементацію наступних регламентів ЄС у законодавство України.

Також на рівні МТФ необхідно зосередити зусилля на реструктуризації квот за наступними критеріями:

1. Відповідність Хартії Якості. Визначення в процентному співвідношенні відповідності законодавства країни-учасниці до положень Хартії Якості.

2. Потреба в дозволах ЄКМТ. Базова квота не повинна бути менше, тієї кількості дозволів, яке використовувалося країною-учасницею в останній рік трирічного мораторію.

3. Кількість транспортних засобів, допущених до використання дозволів ЄКМТ. Необхідно визначити «пайову» кількість транспортних засобів, які пройшли необхідну сертифікацію в країні-

учасниці і допущених до використання дозволів ЄКМТ до загальної кількості таких транспортних засобів у всіх країнах-учасницях.

4. Кількість підготовлених водіїв-міжнародників в країні-учасниці.

Необхідно визначити «пайову» кількість водіїв-міжнародників, які пройшли необхідне навчання відповідно до програм академії МСАТ в країні-учасниці до загальної кількості таких водіїв у всіх країнах-учасницях.

5. Порушення, зафіксовані компетентними органами, при здійсненні перевезень з використанням дозволів ЄКМТ. Необхідно визначити кількість порушень, зафіксованих компетентними органами, при здійсненні перевезень з використанням дозволів ЄКМТ країнами-учасницями і встановити понижуючий коефіцієнт, для країн з найбільшим наведеним кількістю порушень з розрахунку на одне, що використовується дозвіл ЄКМТ.

Дані критерії потрібно враховувати при визначенні базових квот для країн-учасниць системи квот багатосторонніх дозволів ЄКМТ після 01 січня 2018 року.

Висновки.

Отже, при дослідженні питань розвитку логістичних послуг на ринку міжнародних вантажних автомобільних перевезень на європейському континенті особливу увагу необхідно приділити імплементації проекту Хартії якості міжнародних вантажних автомобільних перевезень в рамках багатосторонньої квоти Європейської конференції міністрів транспорту (ЄКМТ).

Хартії якості міжнародних вантажних автомобільних перевезень в рамках багатосторонньої квоти Європейської конференції міністрів транспорту досить важливий документ, котрий передбачає введення єдиних для всіх країн-учасниць ЄКМТ вимог до підприємств, що здійснюють міжнародні автомобільні перевезення: фінансова стійкість, дотримання режимів водіння і відпочинку водіями транспортних засобів, професійна підготовка водіїв і транспортних керуючих, гармонізована система контролю і санкцій за порушення вимог Хартії якості.

Тому, запропоновані заходи дозволять на державному рівні підвищити якість та ефективність логістичні послуг на ринку міжнародних вантажних автомобільних перевезень. Через те, що прийняття Хартії якості - це крок вперед до покращення роботи транспорту і торгівлі в Україні і в Європі в цілому.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Наказ Міністерства транспорту України «Про порядок проведення конкурсу та видачі дозвільних документів Європейської Конференції Міністрів Транспорту» від 20.08. 2004 № 757.
2. Аникин, Б.А. Логистика / Б.А. Аникин, А.Н. Федоров и др. – М.: Инфра3М, 1997. – 327 с.
3. Бауэрсокс Д. Дж., Клосс Д. Дж. Логистика: интегрированная цепь поставок: Пер с англ. – М.: Олимп-Бизнес, 2001. – 640 с.
4. Гаджинский А.М. Основы логистики / А.М. Гаджинский. – М.: Маркетинг, 1999. – 408 с.
5. Міністерство інфраструктури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mtu.gov.ua>
6. Міжнародний транспортний форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.itf-oecd.org/road>
7. Асоціація міжнародних автомобільних перевізників України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.asmap-inform.com.ua>
8. Глосарій статистичних термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp>

REFERENCES

1. Order Ministry of Transport of Ukraine "On the order of the competition and issue permits European Conference of Ministers of Transport" from 20.08. 2004 № 757. (Ukr)
2. Anikin. B.A. Logistika / B.A. Anikin. A.N. Fedorov i dr. – M.: Infra3M. 1997. – 327 p. (Rus)
3. Donald J. Bowersox, David J. Closs Logistical Management :The Integrated Supply Chain Process:TranslatedfromEnglish. – Moscow: Olimp-Business, 2001. – 640. (Rus)
4. Gadzhinskii A.M. Osnovy logistyky/ A.M. Gadzhinskii. Moscow: Marketyng, 1999 (Rus)
5. Ministry of Infrastructure of Ukraine [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://mtu.gov.ua> (Ukr)
6. International Transport Forum [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.itf-oecd.org/road>

7. Association of International Road Carriers of Ukraine [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.asmap-inform.com.ua> (Ukr)

8. Glossary of Statistical Terms [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp>

РЕФЕРАТ

Волинець Л.М. Впровадження Хартії якості, як інструмента підвищення ефективності логістичних послуг на ринку міжнародних перевезень / Л.М. Волинець // Управління проектами, системний аналіз і логістика. Ч.2: Серія «Економічні науки» – К.: НТУ, 2016. – Вип. 18.

В статті обґрунтовано підстави для розробки основних напрямів розвитку ринку міжнародних автотранспортних послуг та необхідність стимулювання процесів інтеграції та координації діяльності компетентних органів державного управління в галузі автомобільного транспорту.

В даній статті охарактеризовано сутність Європейської конференції міністрів транспорту та розкрито питання, щодо розвитку логістичних послуг на ринку міжнародних вантажних автомобільних перевезень на європейському континенті. Доведено, що особливу увагу необхідно приділити імплементації проекту Хартії якості міжнародних вантажних автомобільних перевезень в рамках багатосторонньої квоти Європейської конференції Міністрів транспорту. Метою якої являється встановлення найвищих стандартів до здійснення міжнародних автомобільних перевезень в Європі та гармонізацію вітчизняного законодавства до європейських норм.

Об'єкт дослідження – вплив політичних рішень на діяльність автомобільних перевізників у міжнародному сполученні.

Метою роботи є дослідження проблем та перспектив розвитку логістичних послуг на ринку міжнародних перевезень.

Методи дослідження – теоретичні та емпіричні методи пізнання, аналіз і спостереження.

Результати статті можуть застосовуватись для продовження теоретико-методологічних досліджень.

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкта дослідження – запропоновані заходи дозволять на державному рівні підвищити якість та ефективність логістичні послуг на ринку міжнародних вантажних автомобільних перевезень. Через те, що Хартії якості міжнародних вантажних автомобільних перевезень в рамках багатосторонньої квоти Європейської конференції міністрів транспорту досить важливий документ, котрий передбачає введення єдиних для всіх країн-учасниць ЄКМТ вимог до підприємств, що здійснюють міжнародні автомобільні перевезення: фінансова стійкість, дотримання режимів водіння і відпочинку водіями транспортних засобів, професійна підготовка водіїв і транспортних керуючих, гармонізована система контролю і санкцій за порушення вимог Хартії якості. Отже, прийняття Хартії якості - це крок вперед до покращення роботи транспорту і торгівлі в Україні і в Європі в цілому.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: логістика, логістичні послуги, міжнародні перевезення, Європейська конференція міністрів транспорту, Міжнародний транспортний форум, Хартії якості.

ABSTRACT

Volynets L.M. The implementation of Quality Charter as a tool to increase the efficiency of logistics services in the international transport market / Volynets L.M. // Project management, systems analysis and logistics. Part 2: Series «Economics» – K.: NTU – 2016. – Vol. 18.

In the article the basis for the development of the main directions of development of the international transport services and the need to stimulate the process of integration and coordination of competent state bodies in the field of road transport.

This article describes and defines the essence of the European Conference of Ministers of Transport (ECMT) and determines the issues concerning the development of logistics services in the international road freight transport in Europe. It is proved that special attention should be paid to the implementation of the outline of Quality Charter on international road freight transport within the multilateral quota of ECMT. The purpose of which is to establish the highest standards for international road transport in Europe and the harmonization of national legislation with European standards.

The object of study is the impact of political decisions on the trucking carriers' activities in international traffic.

The aim is to study the problems and prospects of the development of logistics services regarding the international concerns.

Methods of research are theoretical and empirical methods of knowledge, analysis, and observation.

The results of the feature could be used in further theoretical and methodological studies.

Forward-looking assumptions for the development of the object of study are the proposed measures will increase the quality and efficiency of logistics services in the international road freight transport at the national level. Because the Charter as international road transport within the multilateral quota European Conference of Ministers of Transport fairly important document, which provides for the introduction of common to all participating countries ECMT requirements for enterprises engaged in international road transport, financial stability, adherence driving and rest drivers of vehicles, training of drivers and transport managers, harmonized system of controls and sanctions for violation of the Charter of quality. Thus, the adoption of the Quality Charter takes a step forward improvement transport and trade sectors in Ukraine and in Europe in general.

KEY WORDS: logistics, logistics services, international transport, European Conference of Ministers of Transport, International Transport Forum, Quality Charter

РЕФЕРАТ

Волынец Л.Н. Внедрение Хартии качества, как инструмента повышения эффективности логистических услуг на рынке международных перевозок / Л.Н. Волынец // Управление проектами, системный анализ и логистика. Ч.2: Серия «Экономические науки» – К.: НТУ, 2016. – Вып. 18.

В статье обоснованы основания для разработки основных направлений развития рынка международных автотранспортных услуг необходимость стимулирования процессов интеграции и координации деятельности компетентных органов государственного управления в области автомобильного транспорта.

В данной статье охарактеризованы сущность Европейской конференции министров транспорта и раскрыты вопросы, по развитию логистических услуг на рынке международных грузовых автомобильных перевозок на европейском континенте. Доказано, что особое внимание необходимо уделить выполнению проекта Хартии качества международных грузовых автомобильных перевозок в рамках многосторонней квоты Европейской конференции Министров транспорта. Целью которой является установление высоких стандартов к осуществлению международных автомобильных перевозок в Европе и гармонизации отечественного законодательства к европейским нормам.

Объект исследования - влияние политических решений на деятельность автомобильных перевозчиков в международном сообщении.

Целью работы является исследование проблем и перспектив развития логистических услуг на рынке международных перевозок.

Методы исследования - теоретические и эмпирические методы познания, анализ и наблюдения.

Результаты статьи могут применяться для продолжения теоретико-методологических исследований.

Прогнозные предположения о развитии объекта исследования - предложенные методы позволят на государственном уровне повысить качество и эффективность логистических услуг на рынке международных грузовых автомобильных перевозок. Так как, Хартия качества международных грузовых автомобильных перевозок в рамках многосторонней квоты Европейской конференции министров транспорта достаточно важный документ, который предусматривает введение единых для всех стран-участниц ЕКМТ требований к предприятиям, осуществляющим международные автомобильные перевозки: финансовая устойчивость, соблюдение режимов вождения и отдыха ТС, профессиональная подготовка водителей и транспортных управляющих, гармонизированная система контроля и санкций за нарушение требований Хартии качества. Следовательно, принятие Хартии качества - это шаг вперед к улучшению работы транспорта и торговли в Украине и в Европе в целом.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: логистика, логистические услуги, международные перевозки, Европейская конференция министров транспорта, Международный транспортный форум, Хартии качества.

АВТОР:

Волинець Людмила Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, Національний транспортний університет, доцент кафедри транспортного права та логістики, 01010, м. Київ, вул. Суворова,1.

AUTHOR:

Volynets Ludmila M., Ph.D., associate professor, Natinal Trasport University, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str. 1. n

АВТОР:

Волынец Людмила Николаевна, кандидат экономических наук, доцент, Национальный транспортный университет, доцент кафедры транспортного права и логистики, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Хоменко І.О., доктор економічних наук, доцент, Чернігівський національний технологічний університет, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки, Чернігів, Україна.

Базилук А.В., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри фінансів, Київ, Україна.

REVIEWER:

Khomenko I. O., Ph.D., Economics (Dr.), assistant professor, National Technological University of Chernihiv, head of finance , Chernihiv, Ukraine.

Baziluk A.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National University, professor, head of finance , Kyiv, Ukraine.